

A nonprofit szektor legfontosabb jellemzői, 2013

Tartalom

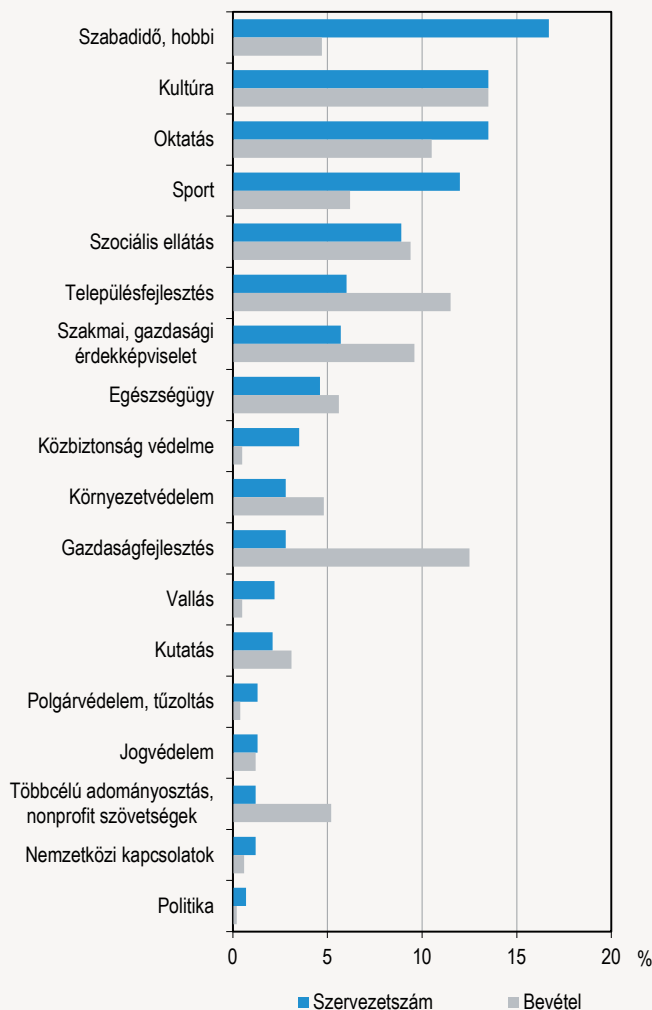
Méret és szerkezet	1
Szervezetek száma	1
Gazdasági háttér	2
Humánerőforrás	2
A nonprofit szektor gazdasági súlya a nemzetgazdaságban	3
A klasszikus civil szektor súlya a teljes nonprofit szektoron belül	3

Szervezetek száma

2013-ban mintegy 64,5 ezer – az előző évinél hétszázal kevesebb – civil és egyéb nonprofit szervezet működött Magyarországon, bő egyharmaduk (22,5 ezer) alapítványi formában, 42 ezer társas nonprofit szervezetként. Az alapítványok 62%-a továbbra is három tevékenységi területre, az oktatáshoz (32%), a szociális ellátáshoz (16%) és a kultúrához (14%) kötődik. A társas nonprofit szervezetek körében továbbra is a szabadidős (25%) és a sportegyesületek (16%), valamint a kulturális szervezetek (13%) aránya volt a legnagyobb. A közhasznú státussal rendelkező szervezetek aránya 55%-ot tett ki.

2. ábra

A nonprofit szervezetek száma és összes bevételük megoszlása tevékenységcsoportok szerint, 2013

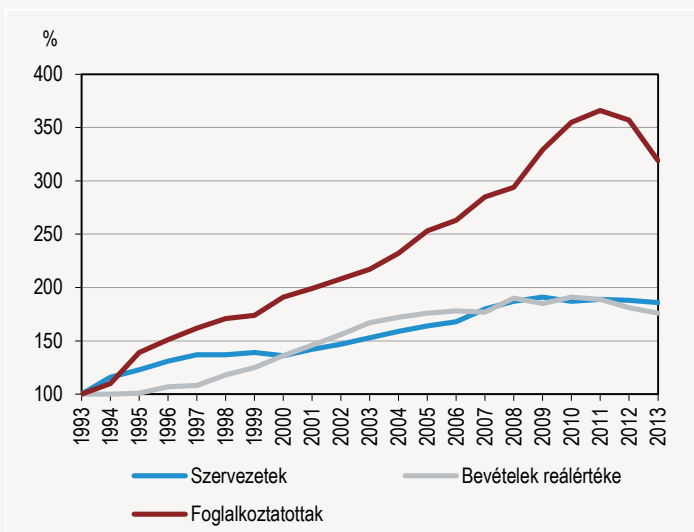

Méret és szerkezet

A nonprofit szektor méretének, gazdasági és társadalmi súlyának változását három fontos mutatóval lehet érzékeltetni: a szervezetek számával, a bevételek reálértékével és a foglalkoztatottak számával. A rendszeres statisztikai megfigyelés kezdete, 1993 óta ezek értékei – ha eltérő ütemben is, és egy-egy év kivételével – folyamatosan növekedtek. 2008-tól ez a tendencia a foglalkoztatottság kivételével igen mérsékeltté vált. 2012-ben viszont először fordult elő, hogy mindhárom görbe lefelé mozdult el az előző évhez képest, és ez a mérséklődés 2013-ban is folytatódott. A szervezetszámnál a fogyás ugyan nem számottevő, de a bevételek reálértéke 3, a munkavállalók száma pedig 11%-kal esett vissza. Ez a szektorszinten tapasztalható csökkenés azonban csak a szolgáltató jellegű, nonprofit gazdasági társaságok körében mutatható ki (a bevételek 13, a foglalkoztatottak 17%-os csökkenése) anélkül, hogy a számuk változott volna.

1. ábra

A nonprofit szektor változása (1993=100%)

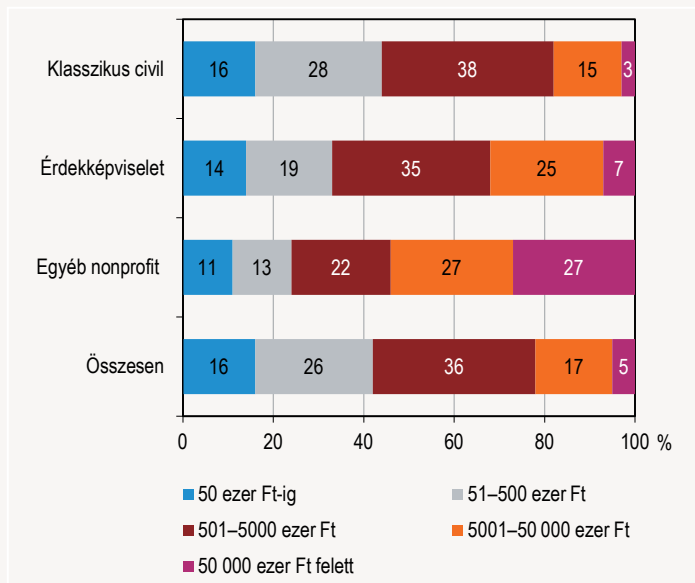
Gazdasági háttér

A szervezetek 91%-a bonyolított teljes pénzforgalmat az adott évben, 2, illetve 3%-uk vagy csak bevétellel rendelkezett, vagy csak kiadásai voltak. A szervezetek 4%-a semmilyen pénzügyi tevékenység nem folytatott.

A vizsgált időszakban a bevételek összege megközelítette az 1242 milliárd forintot, ez 2012-höz képest folyó áron 1, reálértéken 3%-os csökkenést jelent. Az 500 ezer forintnál kisebb bevételű szervezetek aránya 45-ről 42%-ra csökkent.

3. ábra

A nonprofit szervezetek megoszlása bevétel nagyság szerint, 2013

A bevételek településtípus szerinti eloszlását vizsgálva az egyenlőtlenségek évek óta nyomon követhető mérséklődése folytatódott; a fővárosban koncentráltabb a források 56%-a, szemben a községek 7%-nyi részesedésével. A különböző tevékenységcsoportokon belül jelentős eltéréseket tapasztalhatunk a bevételek, illetve a szervezetszám vonatkozásában is. A nagyszámú sport- és szabadidős szervezet súlyánál sokkal kisebb arányban részesedett a forrásokból, viszont a gazdaság-, valamint településfejlesztés területén működő szervezetek pénzügyi helyzete az átlagnál sokkal kedvezőbb volt.

Folytatódott az *állami támogatásokból származó források* arányának csökkenése. 2013-ban a teljes szektor bevételeinek 35%-a származott állami vagy önkormányzati költségvetésből, ami a korábbi évhez képest 5 százalékpontos visszaesést jelentett.¹ Ezzel párhuzamosan a *saját (alaptevékenységi, vállalkozási) bevételek* aránya 40-ről 44%-ra nőtt, így a szektor 60%-os támogatási mutatója² 56%-ra csökkent.

Az állami hozzájárulás a szektorban 2012-hez képest 74 milliárd forinttal csökkent, ez a nonprofit gazdasági társaságokat érintő 87 milliárd forint forráskivonás és a különböző egyesületi formáknál jelentkező közel 14 milliárd forintnyi többlet, valamint az alapítványi szektor 1 milliárd forintos „vesztésének” egyenlegeként alakult ki.

2013-ban 15 ezer szervezet nyert pályázaton, összesen 136 milliárd forintot, vagyis a szektorban minden kilencedik forint ebben a formában jutott el a szervezetekhez. A pályázati bevételek 45%-a budapesti nyertesekhez került.

¹ A 2013-ban először külön tételként szereplő TAO-támogatásból származó bevételek – melyek összege 34 milliárd forint volt, és így a bevételek közel 3%-át tette ki – a statisztikai besorolás értelmében a magántámogatások között kerülnek elszámolásra. Feltételezhető azonban, hogy a korábbi években az adatszolgáltatók egy része ezt az állami támogatások közé sorolta be.

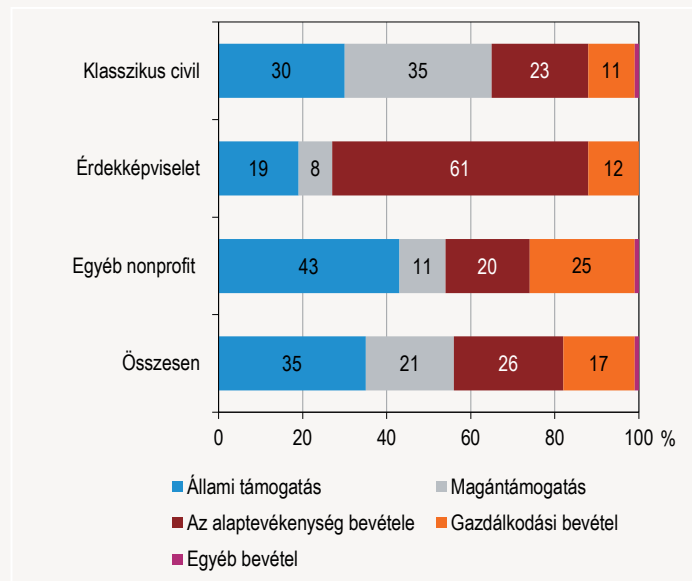
² Az összes bevételből az összes (állami és magán-) támogatás aránya.

³ A 15–74 év közötti foglalkoztatottak számához viszonyítva. Forrás: Lakossági munkaerő-felmérés.

⁴ Ez a számított érték fejezi ki, hogy az önkéntesekkel a szervezetek hány főállású teljes munkaidős munkavállalót váltanak ki.

4. ábra

A nonprofit szervezetek bevételeinek megoszlása források szerint, 2013

2013-ban közel 12 ezer szervezet nyújtott pénzbeli vagy természetbeni adományt a lakosság, illetve különféle szervezetek részére. A nonprofit szektorból érkező 131 milliárd forintnyi (ebből 114 milliárd forint pénzbeli) *támogatás* háromnegyede szervezeteknek, egynegyede pedig magán-személyeknek jutott.

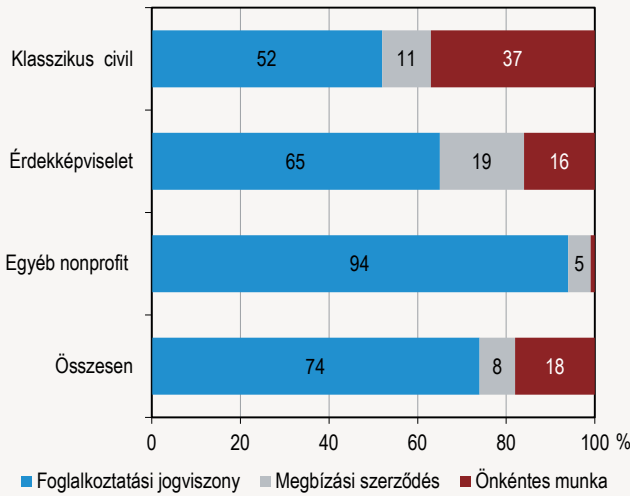
Humán erőforrás

2012 és 2013 között 10%-kal csökkent a nonprofit szektorban munkaviszonnyal rendelkezők száma, az összlétszám 2013-ban meghaladta a 130 ezer főt. Ez az érték a nemzetgazdaságban foglalkoztatottak³ több mint 3%-át tette ki. Ezen belül a főállású, teljes munkaidősök létszáma 83,5 ezer fő volt, mellettük 46,9 ezer munkavállaló dolgozott részmunkaidőben vagy nem főállásban. A szektor együttes teljesítménye így 104 ezer számított főállású munkájának felelt meg. A számított főállású foglalkoztatottak 64%-a jutott a nonprofit gazdasági társaságokra, a többi egyesületekre vagy alapítványokra. A fizetett alkalmazottak bő kétharmadának a fővárosban és a megyeszékhelyeken tevékenykedő nonprofit szervezetek biztosítottak munkalehetőséget, egynegyedük kisvárosi és csupán 7%-uk dolgozott községi szervezeteknél. A szektorban mért átlagos, közel 2,25 millió forintos bruttó éves bér a nemzetgazdaságban mért átlagos bruttó keresettől 19%-kal maradt el.

2013-ban a szektorban tevékenykedő önkéntes segítők becsült száma 490 ezer fő volt. Az általuk teljesített 51 millió munkára több mint 24,5 ezer főállású foglalkoztatott munkaidejének felelt meg,⁴ munkájuk becsült értéke 55 milliárd forint. A lakossági segítség különösen a kisebb szervezetek számára volt nagy jelentőségű. Az 50 ezer forint alatti bevételi kategóriában az önkéntes munka értéke meghaladta a pénzbevétel tizenötöszörösét, de az 51 és 500 ezer forint közötti összeggel gazdálkodó szervezetek esetében is annak kétszeresét.

5. ábra

A nonprofit szektor humán erőforrásának összetétele munkaidő-ráfordítás alapján, 2013

A szektorban a szükséges humán erőforrást háromnegyed részben foglalkoztatással, közel egyötödét pedig önkéntes segítők bevonásával biztosították. Bár minden szervezeti forma esetében a fizetett munkavállalók domináltak, a klasszikus civil szervezeteknél 37%-ot is elérte az időadományként elkönnyvelhető, ingyenes munkavégzés.

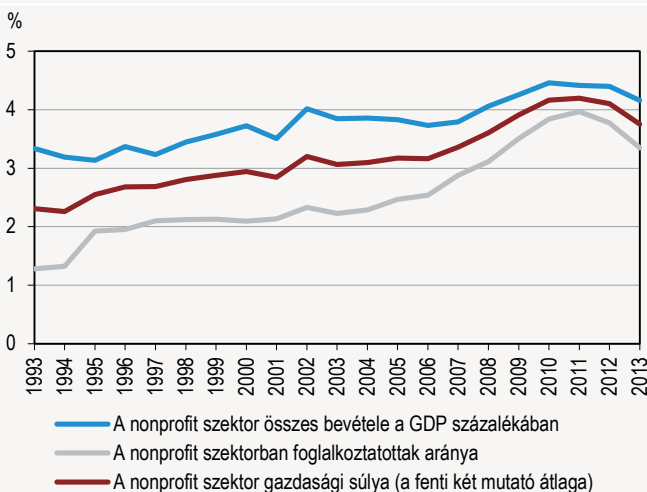
A nonprofit szektor gazdasági súlya a nemzetgazdaságban

A nonprofit szektor nemzetgazdaságban betöltött szerepéről, a közszolgáltatásban való közvetlen és közvetett részvételéről, a bruttó hazai termékhez való hozzájárulásáról vagy a foglalkoztatási potenciáljáról számos adat áll rendelkezésünkre.

A nonprofit szervezetek összes bevételének a teljes GDP-hez viszonyított aránya 1993 és 2011 között szerényen, éppen harmadával emelkedett, de még így sem érte el az 5%-ot. Sokkal dinamikusabb fejlődés rajzolódott ki a foglalkoztatásban: közel háromszorosára növekedett a szektor munkaerő-piaci részesedése. S miután az országban a teljes foglalkoztatotti létszám ez alatt gyakorlatilag nemigen változott, ez a térhódítás abszolút értelemben is megvalósult. Ez a pozitív tendencia 2012-ben megtört, és 2013-ban további visszaesés volt.

6. ábra

A nonprofit szektor súlya a nemzetgazdaságban (1993=100%)

A bevétel és a foglalkoztatottság között szoros kapcsolat áll fenn, így nem két független változóról van szó. Ha a két mutató átlagát vesszük, és ezt tekintjük a szektor nemzetgazdaságon belüli súlyának, akkor kijelenthető, hogy ez a súlyarány folyamatosan nőtt – csaknem megduplázódott, és 2010–2012 között meghaladta a 4%-ot –, ám 2013-ban csökkent. Mindez a közszolgáltatásban, a közfeladat-ellátásban lezajlott változásoknak a szektoron belül a nonprofit gazdasági társaságokra gyakorolt hatásának tudható be.

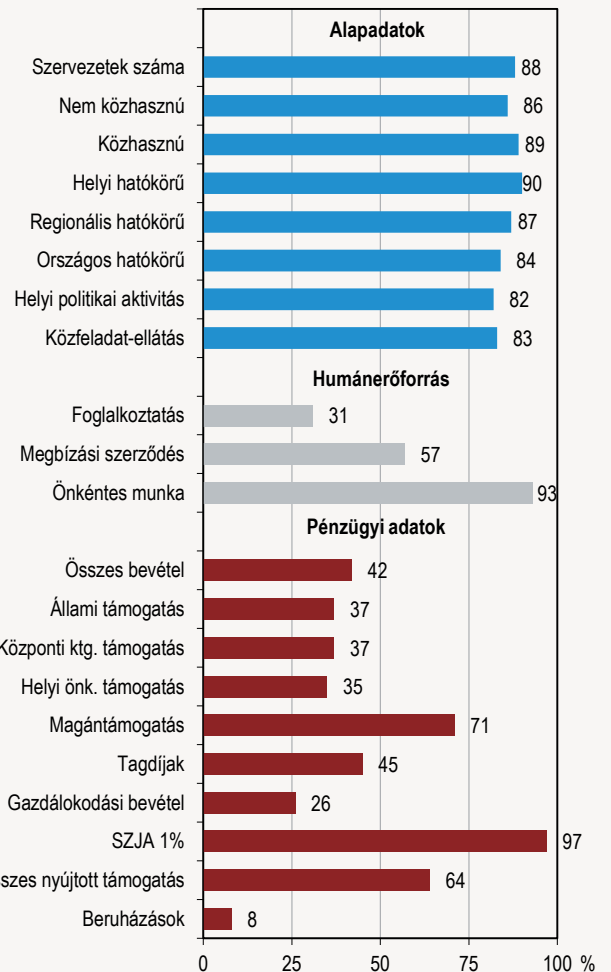
A klasszikus civil szektor súlya a teljes nonprofit szektoron belül

A teljes nonprofit szféra szervezeteinek 88%-a volt sorolható a klasszikus civil szektorba 2013-ban. Közhasznúsági státuszuk szerint arányuk megegyezett a szektorátlaggal. Ugyanez nem mondható el a hatókörükről, a teljes szektoron belül tapasztalt megoszláshoz képest az alapítványok és egyesületek körében a helyi hatókör valamivel gyakrabban, az országos ritkábban fordult elő.

Humán erőforrásuk mind mennyiségben, mind formájában különbözik a szféra többi részétől. 2013-ban a fizetett munkaerőnek csupán 31%-a dolgozott magánalapítványoknál, egyesületeknél, viszont az önkéntesek számszerűsíthető teljesítményének 93%-a itt realizálódott.

7. ábra

A klasszikus civil szervezetek szektoron belüli súlyának legfontosabb mutatói, 2013*

* A százalékos arányok azt mutatják, hogy a különböző mutatók teljes értékéből (a nonprofit szektor egésze a 100%) mekkora hányad jut együttesen a klasszikus civil szervezetekre.

A bevételekből való részesedésük alulreprezentált, a 88%-nyi civil szervezet 2013-ban a befolyó összeg mindössze 42%-ával rendelkezett. A klasszikus szektorban emellett a támogatások összetétele jelentősen eltért a szektorátlagtól, az állami források csak 30%-kal járultak hozzá a bevételeikhez (a teljes szektorban mért érték 35%), ezzel szemben a magántámogatások biztosították átlagosan költségvetésük több mint egyharmadát, míg a teljes szférának egyötödét. Más szavakkal: az állam az összes támogatásának 30, a magántámogatók pedig mintegy 70%-át szánták civileknek. Mindez természetesen az alszektorba érkező bevételek, támogatások mennyiségében is megmutatkozott.

Az állami támogatáson belül az államháztartás két alrendszere más-más intenzitással vett részt a klasszikus szervezetek finanszírozásában. Összegében a központi költségvetés körülbelül ötször annyi forintot juttatott a nonprofit szektorba, mint a helyi önkormányzatok, a civilek esetében ez az arány 2013-ban kicsit magasabb, öt és félszeres volt. Így a teljes szektorba jutó támogatásokból az előbbi forrás 37, az utóbbiaknak pedig 35%-a került civil kedvezményezettekhez.

A jórészt egyesületekből álló klasszikus alszektor vonatkozásában nem meglepő az sem, hogy a tagdíjak szintén az átlagosnál nagyobb aránnyal szerepeltek a bevételi források között, valamint az sem, hogy a személyi jövedelemadó 1%-ából befolyó összegek kimagasló civil részesedést (97%) mutattak 2013-ban is, hisz ez utóbbi lehetőség elsősorban éppen ezeknek a szervezeteknek a támogatására jött létre. Az alaptevékenységen kívüli gazdálkodási, vállalkozási bevételek relatíve szerény részesedése nem meglepő, hiszen ezek – törvényi előírások miatt is – csak kiegészítő jellegűek lehetnek a klasszikus civil tevékenység anyagi fedezetének megteremtésében.

A szervezetszámhoz képest alacsonynak tűnő támogatásnyújtási hajlandóság azonban még mindig magasán a teljes szektor átlaga felett volt, ha ezt a 64%-os arányt a 42%-nyi bevételi hányadukhoz viszonyítjuk.

A civil szektor intézményesülésének korlátait, anyagi forrásaik szűkösségét mutatja a beruházásokban való évek óta változatlanul elenyésző részarány.

További információk, adatok (linkek):[Táblák \(Stadat\)](#)[Táblázatok](#)www.ksh.hu**Elérhetőségek:**kommunikacio@ksh.hu[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789